

FARNÍ INFORMÁTOR

3. NEDĚLE VELIKONOČNÍ – 22. DUBNA 2007

Chci tě oslavovat, Hospodine, neboť jsi mě vysvobodil.

ZJEVENÍ ZMRTVÝCHVSTALÉHO U TIBERIADSKÉHO JEZERA, Duccio di Buoninsegna (1255-1319)
dómské muzeum v Sieně, tempera na dřevě, 1308-11

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, ve společenství Zmrtvýchvstalého prosme všemohoucího Otce:

L: BOŽE, VYSLYŠ NÁS A SMILUJ SE NAD NÁMI.

- Prosme za papeže a biskupy, aby po příkladu apoštolů dokázali čelit i těm nejtěžším situacím, a v síle Ducha svatého hlásali, že jedině v Kristu lze dojít spásy.
- Prosme za Církev, aby si v čele s Petrovým nástupcem uvědomovala, že je povolána být příkladem následování Krista.
- Prosme za všechny pokřtěné, aby v síle Ducha zmrtvýchvstalého Krista dokázali kráčet proti proudu času, vědomi si toho, že je třeba "poslouchat více Boha než lidi".
- Prosme za obyvatele Svaté země, aby pokoj Zmrtvýchvstalého zavládl na místech zkopřených slzami, krví a beznadějí.
- Vzbud' v mladých srdcích touhu po všem dobrém, pravdivém a krásném, aby po příkladu Panny Maria vyslovovala své "ano" tvým božským vnuknutím.
- Prosme za věřící, kteří spí spánkem pokoje, ať mají účast na slávě zmrtvýchvstání.

K: Bože, tys učinil zmrtvýchvstalého Krista počátkem nového stvoření. Dej, ať Církev neustále hlásá novost tvého evangelia. Skrze Krista našeho Pána.

L: Amen.

LITURGICKÉ TEXTY 3. NEDĚLE VELIKONOČNÍ

1. ČTENÍ – SKT 5.27B-32.40B-41

Čtení ze Skutků apoštolů.

Velekněz začal apoštoly vyslýchat: "Přísně jsme vám přece přikázali, že v tom jménu už nesmíte učit. Přesto však Jeruzalém je plný toho vašeho učení a chcete na nás přivolat pomstu za krev onoho člověka." Ale Petr a ostatní apoštolové na to řekli: "Více je třeba poslouchat Boha než lidi. Bůh našich otců vzkřísil Ježíše, když vy jste ho pověsili na dřevo a zabili. Ale Bůh ho povýšil po své pravici jako vůdce a spasitele, aby Izraeli dopřál obrácení a odpuštění hříchů. A my jsme svědky těchto událostí, stejně i Duch svatý, kterého Bůh dal těm, kdo ho poslouchají." Dali apoštoly zbičovat a zakázali jim mluvit ve jménu Ježíšově. Pak je propustili. A oni odcházeli z velerady s radostí, že směli pro to jméno trpět příkoří.

ŽALM 30

Chci tě oslavovat, Hospodine, – neboť jsi mě vysvobodil, – nedopřál jsi, aby se nade mnou radovali moji nepřátelé. Hospodine, z podsvětí jsi vyvedl mou duši, – zachovals mi život mezi těmi, kteří do hrobu klesli. Zpívejte Hospodinu, jeho zbožní, – a vzdávejte díky jeho svatému jménu! – Vždyť jeho hněv trvá chvíli, – ale jeho laskavost po celý život, – zvečera se uhostí pláč, – zítřka však jásos. Slyš, Hospodine, a smiluj se nade mnou, – pomoz mi, Hospodine! – Můj nářek jsi obrátil v tanec, – Hospodine, můj Bože, chci tě chválit navěky!

2. ČTENÍ – ZJ 5,11-14

Čtení z knihy Zjevení svatého apoštola Jana.

Já, Jan, měl jsem vidění a uslyšel jsem hlas velkého množství andělů shromážděných kolem trůnu, bytostí a starců – bylo jich na milióny a stamilióny – a volali silným hlasem: "Beránek, který byl zabit, si zaslouží, aby přijal moc, bohatství, moudrost a sílu, čest, slávu i chválu!"

A všechno tvorstvo na nebi, na zemi, v podsvětí i na moři a vše, co je v nich, jsem slyšel volat: "Tomu, který sedí na trůně, i Beránkovi přísluší chvála, čest, sláva i moc na věčné věky!" Tu ony čtyři bytosti přidaly: "Amen!" a starci padli na tvář a poklonili se.

EVANGELIUM – JAN 21,1-19

Slova svatého evangelia podle Jana.

Ježíš se znovu zjevil svým učedníkům, a to u Tiberiadského moře. Zjevil se takto: Byli pohromadě Šimon Petr, Tomáš zvaný Blíženeček, Natanael z galilejské Kány, synové Zebedeovi a ještě jiní dva z jeho učedníků. Šimon Petr jim řekl: "Půjdu lovit ryby." Odpověděli mu: "I my půjdeme s tebou." Vyšli tedy a vstoupili na loď, ale tu noc nic nechytili. Když už nastávalo ráno, stál Ježíš na břehu, ale učedníci nevěděli, že je to on. Ježíš se jich zeptal: "Dítky, nemáte něco k jídlu?" Odpověděli mu: "Nemáme." On jim řekl: "Hod'te síť na pravou stranu lodí, a najdete." Hodili ji tedy, a nemohli ji už ani utáhnout pro množství ryb. Tu onen učedník, kterého Ježíš miloval, řekl Petrovi: "Pán je to!" Jakmile Šimon Petr uslyšel, že je to Pán, přehodil přes sebe svrchní šaty – byl totiž oblečen jen nalahko – a skočil do moře. Ostatní učedníci dojeli s lodí – nebyli od země daleko, jen tak asi dvě stě loket, a táhli síť s rybami. Když vystoupili na zem, viděli tam žhavé uhlí a na něm položenou rybu a vedle chléb. Ježíš jim řekl: "Přineste několik ryb, které jste právě chytili." Šimon Petr vystoupil a táhl na zem síť plnou velkých ryb, bylo jich stotřiapadesát. A přesto, že jich bylo tolik, síť se neprotřhla. Ježíš je vyzval: "Pojd'te snídat!" Nikdo z učedníků se ho neodvážil zeptat: "Kdo jsi?" Věděli, že je to Pán. Ježíš přistoupil, vzal chléb a dal jim, stejně i rybu. To bylo už potřetí, co se Ježíš zjevil učedníkům po svém zmrtvýchvstání. Když posnídali, zeptal se Ježíš Šimona Petra: "Šimone, synu Janův, miluješ mě více než ti zde?" Odpověděl mu: "Ano, Pane, ty víš, že tě miluji." Ježíš mu řekl: "Pas mé beránky." Podruhé se ho zeptal: "Šimone, synu Janův, miluješ mě?" Odpověděl mu: "Ano, Pane, ty víš, že tě miluji." Ježíš mu řekl: "Pas moje ovce." Zeptal se ho potřetí: "Šimone, synu Janův, miluješ mě?" Petr se zarmoutil, že se ho potřetí zeptal: "Miluješ mě?" a odpověděl mu: "Pane, ty víš všechno – ty víš, že tě miluji." Ježíš mu řekl: "Pas moje ovce! Amen, amen, pravím ti: Dokud jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodils, kam jsi chtěl. Ale až zestárneš, vztáhneš ruce a jiný tě přepásá a povede, kam nechceš." To řekl, aby naznačil, jakou smrtí oslaví Boha. A po těch slovech ho vyzval: "Následuj mě!"

POKOJ VÁM

(úvaha Jeho Eminence Tomáše kardinála Špidlíka S.I., čestného občana Pustiměře)

Když jsem přišel poprvé do arabských zemí, potěšilo mě, že znám alespoň jedno slovo a že je mohu často užívat: *Šalemalejkum*. Pokoj s vámi. Když jsem tak zdravil na ulici, dodal jsem, že se cítím biskupem. Ten totiž zdraví při liturgii slovy „Pokoj vám“, kněží latinského obřadu směji říkat jenom „Pán s vámi“. Ale nemrzí je to, vždyť pravý pokoj dává jenom Pán.

O pokoji a míru se mluví v Bibli často, a to v mnoha odstínech. Někdy je to jenom obyčejný pozdrav, jako arabské *Šalemalejkum*. Ale je to také jeden ze slavnostních příslibů mesiášských, titul Vykupitele, který má být knížetem míru (Iz 9, 6). Izajáš líčí jeho dobu rajskými barvami: „Vlk bude pobývat s beránkem,

levhart s kůzlem odpočívát. Tele a lviče a žírný dobytek budou spolu a malý hoch je bude vodit... Nikdo už nebude páchat zlo a šířit zkázu na celé svaté hoře... (Iz 11, 6-9).

Ježíš potvrdil splnění těchto příslibů při řeči na rozloučenou při poslední večeři: „Dávám pokoj, svůj pokoj vám dávám“ (Jn 14, 27). A po zmrtvýchvstání pozdravil apoštoly tak, jak dnes zdraví biskup: „Pokoj vám“ (Jn 20, 21).

I dnes mluví o míru a pokoji kdekdo. Ale jak tomu rozumí? Když se narodil Kristus „Kníže míru“, poznamenává římské martyrologium, že byl celý svět v míru“. Císař Augustus dal totiž zavřít brány Jánusova chrámu. Byly otevřeny na znamení války prakticky stále. Augustus však uskutečnil ideál římské říše, tzv. *pax romana*, římský mír. Celý tehdejší civilizovaný svět měl zákony a pořádek. Tento ideál se začal poněkud uskutečňovat už dávno předtím, když si řecké samostatné obce uvědomily, že mohou čelit vládě tyranů jenom přesným vymezením moci vládců a práv každého jednotlivého občana. Spravedlnost se ztotožnila s pořádkem, s vládou zákonů nad libovůlí jednotlivců.

Dodnes je civilizovaný demokratický svět přesvědčen o účinnosti tohoto postupu. Ale přesto vyslovil Solovjev pochybnosti o jeho trvalé hodnotě. Mírové smlouvy obyčejně následují po válkách. Přinášejí nová rozdělení území, majetků, práv. Uzavírají se s honosnými slovy „na věčné časy“, ale všichni si jsou vědomi, že jsou to jenom chlubitivá slova. Mohla by být trvalá, kdyby i lidé zůstávali stejní. Ti se však množí a přesídlují nepravdělně. Tak se stane, že brzo neodpovídá rozdělení země a majetku předcházejícímu stavu. Vzniká napětí, rozepře, vypuknou nové boje. Jsme pak rádi, když skončí novým mírem, který by měl zase být „na věčné časy.“

Dobře víme, že jsou tyto situace nenormální. Vzniká-li nové uspořádání světa po válkách, je tu mnoho násilí. Ale předpokládejme, že všichni mají dobrou vůli, přece jenom zůstává

zásadní potíž nevyřešitelná. Dá se vývoj živých lidí, společnosti, která roste nepravidelně, zařadit do kazajky neměnných zákonů a norem?"

Existuje nějaký jiný pojem míru? Pokusme se tento římský druh pořádku srovnat s hebrejským. Vyjadřuje se slovem, které dnes v celém světě znají: *šalom*. Ptal jsem se jednoho filologa, jaký má výraz původ. Řekl mně, že je to něco docela jiného než např. slovanské slovo mír. Mír je celkem stejný pojem jako římský. Předpokládá správnou míru. Každý má vyměřeno, co má dělat, kolik má zaplatit apod. Je to tedy slovo, které patří do zákonitého pořádku. Hebrejské *šalom* je jiné. Prý ho užívali dva obchodníci, kteří se měli dohodnout. Jeden chtěl prodat za sto, druhý nabízel padesát. První slevil na devadesát, druhý řekl, že dá šedesát. Řečí bylo u toho mnoho, čísla skákala, ale nakonec se dohodli na pětasedmdesáti. Tleskli si do dlaní a řekli: *šalom*. Znamená to, že se osobně dohodli a teď budou zachovávat, co si slíbili.

Jak vidíme, je tu opačný postup než v prvním případě. Tam je předem ustanovený řád. Člověk se nemusí s nikým dohadovat, všecko jde svou vyšlapanou cestou. V druhém případě tu jsou dvě svobodné osoby, stojí proti sobě bez závazků, ale mají společně dobrou vůli se dohodnout. Trvá to sice chvíli, ale nakonec k tomu přece jenom dojde.

V normální lidské společnosti existuje jistý kompromis mezi obojím pojetím. V jízdním řádu je např. předem stanoveno, kdy pojedou vlak a kolik stojí jízdenka. V jednotlivých odděleních se pak lidé musejí sami mezi sebou dohodnout, jak se usadí a jak uspořádají zavazadla. Některým se ovšem ani to nelíbí a raději si koupí místenku, aby se nemuseli dohadovat. Život je jako cesta vlakem. Jsme proto rádi, že existují jisté normy. Jen ať je všichni zachovávají! Ušetříme si mnoho dohadování. Nemáme k němu chuť ani čas, jako měli beduíni v poušti. Ale přesto zůstane i ve spořádaném životě mnoho záležitostí, které nemohou být stanoveny. Tu musíme vyjít z počáteční dobré vůle, že se dohodneme. Jenom tak se dojde k míru.

Doposud jsme mluvili o míru mezi lidmi. Ale jak je tomu v našem poměru k Bohu? Na počátku Starého zákona je ovšem hebrejské *šalom*. Izraelité se setkali s Hospodinem a po mnoha zkušenostech s ním uzavřeli smlouvu na úpatí hory Sinaj. Ta se vyjádřila ve formě Mojžíšova zákona. To, co tam bylo stanoveno, byl výsledek dvojstranné smlouvy. Když kázali proroci proti mravní zkaženosti, pranýřovali nevěrnost Bohu a danému slibu. Později se bohužel na Boha zapomnělo. Ve farizeismu je na prvním místě zákon a ten se musí bez dohadování zachovávat do posledního písmenka. Předepisuje-li platit desátky, ty se dávají ze všeho, i ze zeleniny (srv. Lk 18, 12). Náboženství osobní se stalo legálním, zákonným.

Tak tomu bývá obvykle na konci dějinných period. Osobní styky s lidmi i s Bohem mizí a všechny problémy se hledí vyřešit formalitami, všeobecnými průpověďmi. Když se s nimi srovnává život, nic ze skutečnosti jim plně neodpovídá. Proto se to také všecko posuzuje. Vede to k neustálému odsuzování lidí a v náboženství k třenicím a hádkám často jenom o slova. Lék proti tomu není v opačném extrému, tj. ve lhostejnosti k pravdě a snášenlivosti ke hříchu. Setkáváme se dnes s obojím postojem, s fanatismem, který bije napravo i nalevo, a naopak zase s indiferentismem, který dovoluje všecko. Jediná opravdová cesta je ta, kterou ukázal Ježíš při soudu nad cizoložnou ženou: nesmlouvat ze zásad, neospravedlňovat hřích, ale být velmi opatrný při souzení živé osoby. Do srdce lidí totiž vidí jenom Bůh, rezervuje si svůj poslední soud a musíme uvěřit, že on sám dovede nakonec všecko k dobrému. Jenom tak se budeme moci pomodlit upřímně slova Otčenáše: *Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.*

PREZENTACE KNIHY JOSEPHA RATZINGERA – BENEDIKTA XVI.

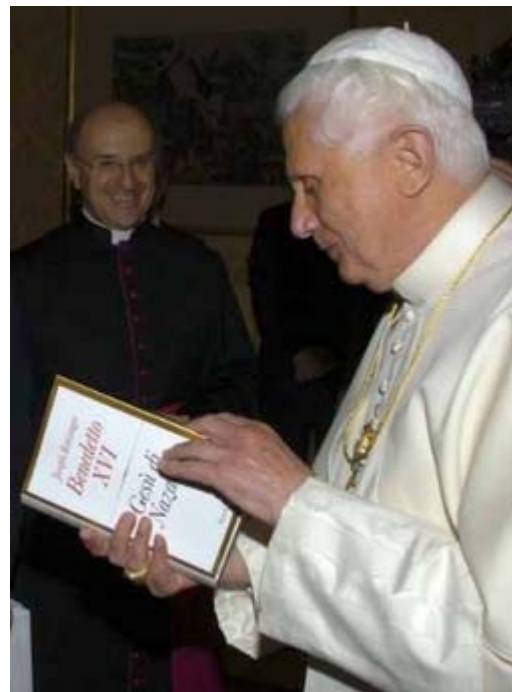
„JEŽÍŠ Z NAZARETA“

KARDINÁL CHRISTOPH SCHÖNBORN, VÍDEŇSKÝ ARCIBISKUP

"Jesus hat Gott gebracht und damit die Wahrheit über unser Wohin und Woher"

PAPEŽ V AGOŘE

Nepřekvapuje, že papež mluví o Ježíšovi; že Petrův nástupce dnes pokračuje ve svém vyznání Ježíši je jádrem jeho poslání. „Ty jsi Kristus (Mesiáš), Syn Boha živého“ (Mt 16,16): toto slavnostní vyznání identity Ježíše z Nazareta je základem skály, na níž spočívá Kristova Církev. Jaké překvapení, že nástupce Kéfy, Petra, muže – „skály“, na níž Ježíš slíbil založit svou Církev, opakuje, obnovuje toto vyznání a hlásá jej dnešní Církvi. To, že papež mluví o Ježíšovi není nikterak překvapivé. Je to první a nejdůležitější z jeho úkolů. Překvapivé ovšem je, jak to dělá. Na obalu knihy nestojí na prvním místě Benedikt XVI., ale prostě „Joseph Ratzinger“. Až na druhém místě se nachází jméno Benedikt XVI., které si vybral 19. dubna 2005, po svém zvolení papežem. Nemluví tu papež, ani někdejší kardinál, biskup, profesor, kněz, nýbrž prostý věřící, křesťan Joseph Ratzinger. Aby toto bylo zřejmé už od počátku, uzavírá předmluvu své knihy prostou připomínkou: „Jistě, nepotřebuji výslovně říkat, že tato kniha není žádným způsobem úkonem magisteria, ale pouze vyjádřením mého osobního hledání „Pánovy tváře“ (Žalm 27,8). „Kniha o Ježíšovi“ je tedy zcela osobní. Už na začátku autor říká, že k této knize dospěl „po dlouhém niterném putování“. Ale člověk a křesťan Joseph Ratzinger je rovněž papežem Benediktem XVI. Tímto „dvojím jménem“, řekli bychom, podepisuje i svou předmluvu, s níž tato kniha vychází na celém světě a je předmětem velké mediální pozornosti. Knihu čteme jako papežovu knihu o Ježíši. A pročpak ne? Není nejvyšším funkcionářem nějaké mnohonárodní společnosti, činné v celém světě, nýbrž nástupce toho, jehož se Ježíš ptal: „Šimone, ..., miluješ mě?“ (Jan 21,15). Proč by neměl právě papež, který je zvláštním způsobem povolán, mluvit o svém Mistru a Pánu? Není snad tím, kdo více než všichni ostatní má překypovat přátelstvím s Kristem? Právě tady, jak uvidíme, tkví také gravitační bod, niterný střed jeho knihy o Ježíši. Nazývá jej: „niterným přátelstvím s Ježíšem“ a říká, že na něm „vše záleží“. Je tedy svědectvím „niterného přátelství“? Zcela subjektivním přiblížením? Osobním svědectvím, jako jsou mnohá ostatní tohoto druhu, pro „toho, kdo se nachází venku“, jakási forma zbožné knihy, vícekrát spíše nestravitelné? To byl nebyl druh literatury, jaký u Ratzinger známe. Je málo nakloněn jakémukoli subjektivismu, je mu vzdálena jakákoli forma představování svého vlastního nitra. Podobně jako u svatého Tomáše Akvinského, zůstává oheň jeho života víry skrytý, nevystavuje se zvědavosti životopisců. Na prvním místě stojí neúnavná intelektuální konfrontace, tíha pojmu, síla argumentů, zanícené objektivní hledání pravdy, snaha dát odpověď důvodu mé naděje těm, kdo žádají a hledají (srv. Petr

3,15). Proto se papež ubírá do Agory, na náměstí veřejné diskuse. Na Areopagu (srv. *Skt* 17,22) plurality názorů našich dnů, předkládá své vidění Ježíše. Papež říká čtenářům to, co by na areopazích dnešních veřejných diskusí mělo být zřejmé, a klade tím vysoké měřítko kvality. „Kdokoli mi může svobodně oponovat. Čtenářky a čtenáře pouze žádám o přístup sympatie, bez níž není porozumění“ (str. 22).

Protiklady vsutku nescházejí. Na všech rovinách, od začátku, je Ježíš „znamením odporu“ (*Lk* 2,34). Je jeho postava „důsledná“? Není skála Petrova vyznání Ježíše jako Mesiáše Izraele, jako Syna živého Boha, křehká? Ví se skutečně něco jistého o muži z Galileje? Jaké je přátelství s výtvořem fantazie? Hrozí, že „bude tápat v prázdnotě“. Otázka po historické důvěryhodnosti tak nabývá životní důležitosti, zvláště pak proto, že mezi dvěma miliardami křesťanů, právě na jeho bedrech spočívá tíha být tím, jemuž Ježíš svěřil „klíče nebeského království“ (*Mt* 16,19).

Na veřejném mediálním trhu se bez přestání prodávají domněle nové „objevy“, které by měly odhalit naprosto odlišné dějiny Ježíše z Nazareta. Biblická a církevní prezentace Ježíšovy postavy má být podvodem kněží a intrikou Církve. „Pravda“ o Ježíšovi má být zastíněna temnými konspirátory, soustředěnými především ve Vatikáně. Pochybnost o historické věrohodnosti obrazu Ježíše evangelii však pochází i „z vlastních řad“. Více než 200 let historické kritiky Bible uvedlo v pochybnost téměř vše, co se v Bibli o Ježíši nachází. Jeho postava se tu a tam rozplývala jako stín v mlhách, jako „ikona, co vybledla“ (str. 11).

Víra Církve v Ježíše Krista se pak jeví jako jakési pozdější „zbožštění“ Ježíše z Nazareta, o němž se ve skutečnosti nic jistého neví. „Tento dojem během času hluboce pronikl do obecného vědomí křesťanství. Podobná situace je dramatická pro víru, neboť činí nejistým její autentický odkaz“ (str. 11).

A dokáže-li se ukázat historická věrohodnost evangelii a jejich obraz Ježíše? Náš autor je přesvědčen, že je to možné. Je k tomu připraven tím nejlepším způsobem vlastním životem. Bible pro něj byla vždy srdcem a středem teologie. Po mnoho let, kdy byl mým profesorem, biskupem, prefektem Kongregace pro nauku víry, nikdy jsem ho neviděl bez jeho „Nestle“, kritického vydání Nového zákona v řečtině. Neznám žádného jiného profesora teologie, který by měl tak důvěrný vztah k Bibli. Po 24 let předsedal papežské biblické komisi, která shromažďuje nejvýznamnější katolické biblické badatele. Zná „historicko-kritickou“ metodu biblické exegeze. A je-li vůči ní kritický, není to ze strachu, ale z hlubokého a zcela odůvodněného přesvědčení, že tato musí uznat své hranice. „Doufám však“, píše, „že čtenář pochopí, že tato kniha není psána proti moderní exegezi, ale s velkým uznáním vůči mnohému, co nám dala a nadále dává“ (str. 22). On ví, o čem mluví. Jeho kniha na každé stránce dokazuje, jak důvěrně zná všechny práce současných biblických věd.

Právě tato důvěrná známost jej utvrdila v přesvědčení, že může věřit evangeliím. Chce se pokusit „představit Ježíše evangelií jako skutečného Ježíše, jako ‘Ježíše historického’ v pravém a vlastním slova smyslu. Jsem přesvědčen a věřím, že i čtenář si povšimne, že tato postava je velmi logická a z hlediska historického také mnohem pochopitelnější, než rekonstrukce, s nimiž jsme se museli konfrontovat v posledních desetiletích. Mám za to, že právě tento Ježíš – Ježíš evangelií – je historicky rozumnou a přesvědčivou postavou“ (str. 20ss). Odtud náš autor vychází. V tomto pohledu čte Ježíšův život od křtu v Jordáně až po proměnění, období veřejného života, o němž v tomto prvním díle pojednává, v očekávání druhého sílu, který by měl pojednávat o počátku a konci Ježíšova pozemského putování. Na základě důvěry v historickou věrohodnost evangelií a jejich obrazu Ježíše, pochopitelně vyvstává ještě radikálnější otázka, která se týká skutečného středu diskuse o Ježíšovi. Je-li Ježíš takový, jak ho představují evangelia, je pak věrohodný jako postava? Není vědomí, které o sobě má, jak to spolehlivě nacházíme v evangeliích, bezbřehým přeceňováním sebe sama, arogantní domýšlivostí? Po 200 letech historické kritiky Bible, může klidně - spolu s Josephem Ratzingerem/papežem Benediktem – vyjít z předpokladu pevné historické věrohodnosti evangelií. Množství fantastických zobrazení Ježíše jako revolucionáře, mýtického sociálního reformátora, jako tajného milence Maří Magdalény, atd. lze s klidem odložit do košnice dějin. I přesto však zůstává velká otázka: je Ježíš sám v sobě koherentní? Vědomí, které má o sobě, o své totožnosti, není jen nesmírným omylem, v němž křesťanství pokračuje už 2000 let? Židovství a islám se pohoršují právě nad tímto nárokem. Dát na něj odpověď je skutečnou výzvou, která se dnes klade Petrovu (a Pavlovu) nástupci na areopagu dnešní veřejnosti. Je Ježíš sám o sobě důvěryhodný? A pokud ano: „Co přinesl?“ (str. 73). Proč má být „více“ než prorok? Není toto „více“ výmyslem jeho stoupenců, kteří z něj učinili Boha? Je to nejvěrohodnější přesvědčení, které o sobě má. On sám se prohlašuje „Synem“ (str. 386-396), v absolutním slova smyslu, který je vlastní pouze jemu. Proč se nemůže či nechce uchýlit ke skrovnější roli zakladatele jednoho z mnoha náboženství? Tady spočívá skutečné pohoršení. Je mnohem radikálnější než mnohá jiná pohoršení, která už od počátku vzbuzovali jeho učedníci.

JEŽÍŠ, RABÍN A PAPEŽ

Je Ježíš sám v sobě koherentní, důvěryhodný? Jedním z podnětů k napsání této knihy bylo podle papeže Benedikta setkání s knihou „velmi vzdělaného žida Jakuba Neusnera (str. 99), „Imaginární rozhovor rabína s Ježíšem“ (v originále: *A Rabby Talks with Jesus: An Intermillennial Interfaith Exchange*, New York 1993). To, co papež v souvislosti s touto knihou říká, je pro pochopení jeho knihy o Ježíši tak důležité, že bych rád na tomto místě trochu obšírněji citoval. Jakub Neusner, říká náš autor, „takřka vstoupil mezi posluchače Horského kázání a pak se snažil navázat rozhovor s Ježíšem ... Tento rozhovor, vedený s respektem a otevřeností mezi věřícím židem a

Ježíšem, synem Abrahámovým, mi více než ostatní výklady Horské řeči, které znám, otevřel oči pro velikost Ježíšova slova a pro volbu, před níž nás evangelium staví. I já bych si tak přál vstoupit jako křesťan do rabínova rozhovoru s Ježíšem, abych – vycházeje z něho - lépe pochopil, co je skutečně židovské a co tvoří Ježíšovo tajemství“ (str. 99). Na tento „dialog“ pomýšlel kardinál Ratzinger už tehdy, kdy označil knihu rabína Neusnera za „nejobsáhlejší a nejvýznamnější pojednání pro židovsko-křesťanský dialog, jaké bylo publikováno v uplynulém desetiletí“. Jeho kniha o Ježíši, nyní publikovaná, tento slib plní.

Více než diskuse o exegetických metodách mu leží na srdci rozhovor s rabínem. První řádky patří do určité míry předmluvám, úvodům. Joseph Ratzinger/Benedikt XVI. je v kostce a souhrnně objasňuje v úvodu, kde ukazuje na zásluhy a meze historicko-kritických přístupů k Ježíšovi. Ale už od úvodu, od „prvního pohledu na Ježíšovo tajemství“ se tam nachází, uprostřed, kde je postavena samotná osoba Ježíšova. Tady, uprostřed své meditace o Ježíšovi, má pro něj rabín rozhodující význam.

„Pokusme se nyní shrnout to podstatné z tohoto rozhovoru, abychom lépe porozuměli Ježíšovi a hlouběji pochopili naše židovské bratry“ (str. 136). Rabín Neusner „sledoval ve svém niterném dialogu Ježíše po celý den a nyní se uchyluje k modlitbě a studiu Tóry s židy v obci, aby pak mohl diskutovat s místním rabínem o tom, co slyšel – stále v myšlence na časovost po milénia“ (str. 136). Nyní srovnávají Ježíšovo učení s naukou židovské tradice. Rabín se ptá Neusnera „zda Ježíš učí totéž, co ona nauka“. Neusner: „ne přesně, ale skoro“. „Co vynechal?“ „Nic“. „Co tedy přidal?“ „Sám sebe“. Toto je onen imaginární dialog. Právě toto je bod, před nímž Neusner ve svém setkání, plném respektu vůči Ježíši, zděšen couvá. Svě zděšení vyslovuje větou, kterou Ježíš řekl bohatému mladíkovi: „Chceš-li být dokonalý, jsi, prodej všechno co máš a rozdej chudým; pak přijď a následuj mě“ (srv. *Mt 19,20*). Vše závisí, říká Neusner „kdo se rozumí tímto 'mě'. Náš autor pak doplňuje: „to je důvod, proč (rabín Neusner) nechce následovat Ježíše a zůstává věrný věčnému Izraeli“ (str. 137). „Ústřední místo Ježíšova 'Já' v jeho zvěsti“ je tedy důvodem, proč – jak píše rabín Neusner v úvodu své knihy – by se nepřidal k „okruhu Ježíšových apoštolů“, pokud by „v prvním století žil v izraelské zemi“. A toto stanovisko zaujal z „dobrých a významných důvodů“, motivován rozumově „argumenty a fakty“, jak říká Neusner už na prvních stránkách své knihy. Toto jeho NE k Ježíšovu následování, formulované tak ohleduplným a chápavým způsobem, nicméně jasně zřejmým, je u Neusnera motivováno primárně důvody víry anebo důvody rozumovými? Obojí se zdá být pravdivým. Ne postavení Ježíše na roveň Boží je pro něj důvodem víry, jejíž rozumnost se dá vyložit také „argumenty a fakty“. Jsou to jak motivy náboženské, tak i sociální, jež ospravedlňují Neusnerovo zdvořilé 'ne'. To, co Ježíš vyžaduje po svých následovnících „může ode mě žádat jen Bůh“. A to, co vyžaduje, vystavuje dokonce v nebezpečí společenskou formu Izraele, jak ji ukládá Tóra: „Na Horské řeči nelze vybudovat žádný stát ani žádné společenské zřízení“ (str. 146). Rabín Neusner je tak pro knihu Josepha Ratzinger/Benedikta XVI. tak důležitý právě proto, že příkře odmítá všechny snahy oddělit historického Ježíše od Ježíše dogmatu Církve. Nebyla to Církev, ani apoštol Pavel, kdo vyvýšil potulného, skromného, liberálního, prorockého, apokalyptického či jakéhokoli jiného galilejského kazatele na roveň Božího Syna, nýbrž on sám si nárokuje ve všem

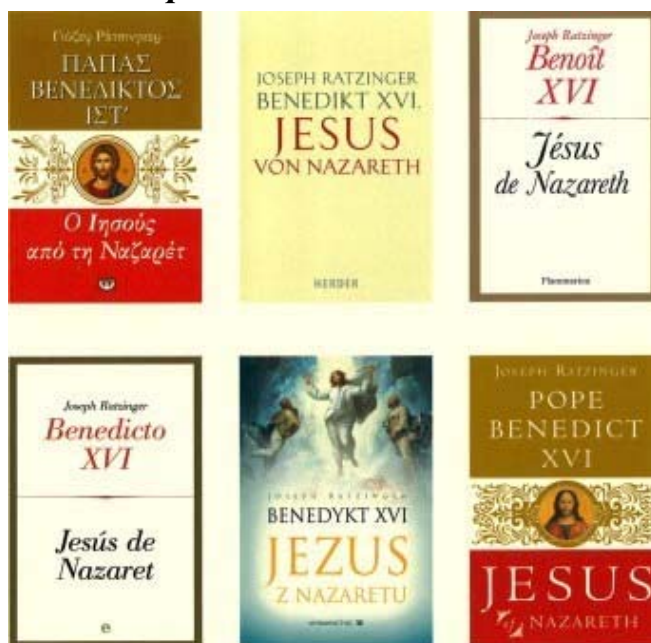
svém počínání i slovech to, co náleží jen Bohu. To je ústředním námětem knihy. Jde o Ježíšovu otázku u Cézareje Filipovy: „A za koho mě pokládáte vy?“ (Mt 16,15).

CO PŘINESL JEŽÍŠ?

Nový společenský řád? Říká, že jeho Království není z tohoto světa. Už řekl své 'ne' očekávání spásy čistě imanentní a pozemské, už když odmítl pokušení, a tedy pokušitele. Má to co do činění s často nepochopenou kritikou tzv. „teologii osvobození“ ze strany prefekta Kongregace pro nauku víry. V cenné kapitole o Ježíšových pokušeních čteme: „žádné království tohoto světa není Království Boží, absolutní podmínkou spásy lidstva ... a kdo má za to, že může budovat spasený svět, přizvukuje satanovi, nechává světu padnout do jeho rukou“ (str. 73). Ale co tedy? Co přinesl Ježíš, ne-li lepší svět? „Tady však vyvstává velká otázka, která nás bude provázet v celé knize: co ale Ježíš skutečně přinesl, ne-li pokoj světu, blahobyt pro všechny, lepší svět? Co přinesl? Odpověď je velmi prostá: Bůh přinesl Boha“ (str. 73). To je vše? „Jen tvrdost srdce nám namlouvá, že je to málo“ (str. 73). „Základní přikázání Izraele je i základním přikázáním křesťanů: jen Bohu je třeba se klanět. To je předpokladem k přikázáním lásky k bližnímu. Bez primátu Boha se lidská důstojnost dlouho neudrží. „**Ježíš přinesl Boha a s Ním pravdu o našem údělu a našem původu**“ (str. 73).

CO NÁM TO VŠECHNO ŘÍKÁ O JEŽÍŠI?

Nepřinesli snad všichni zakladatelé náboženství poznání a moudrost shůry? Ve svém „prvním a pohledu“ uvádějícím do „tajemství Ježíšova“, si náš autor klade otázku po tom, jak Ježíš „přináší Boha“ (str. 26-30). Ve Starém zákoně byl Mojžíš prostředníkem poznání Boha, Boží vůle. Nebyl věstcem temné budoucnosti, nýbrž Božím přítelem a důvěrníkem, „tím, s nímž Hospodin mluvil tváří v tvář“ (Dt 34,10). Jedině tak se mohl stát prostředníkem Tóry, Boží vůle. Mojžíš ohlásil „proroka jako on...“, jenž „bude mluvit tváří v tvář, jako přítel s přítelem“ (str. 29). Právě toto být v bezprostředním vztahu s Bohem je znamením uznání slíbeného Mesiáše. Ježíš je novým slíbeným Mesiášem. „Žije před tváří Boží nejen jako přítel, ale jako Syn; žije v hluboké jednotě s Otcem“ (str. 31). „Ponechá-li se tento autentický střed stranou, nepochopíme jedinečnost Ježíšovy postavy, která se pak stává protichůdnou a v posledku nepochopitelnou“ (str. 31). Lze tento bezprostřední vztah Ježíše s Otcem doložit? Je jeho bytí Syna Božího takřikajíc „stvrzeno“? Celá kniha Josepha Ratzinger/Benedikta XVI. je jedinou „symfonickou“ snahou stvrdit „koherenci“ Ježíšovy postavy, jako Jediného, kdo je v absolutním a bezprostředním vztahu s Bohem.

Abychom toto představení mohli sledovat, je třeba porozumět, stať po stati meditovat nad touto knihou. Pouze plnost jednotlivých dojmů může ztvárnit vidění celku. V tom jako čtenář stále zakouším, že vyniká Ježíšova zřejmost. Je tento můj dojem pouze subjektivní? Anebo pochází z mého a priori víry, která mi dává vykládat všechno, v Ježíši, už od

počátku ve smyslu kristologického dogmatu? Jedna věc je jistá: „že Ježíšova postava prakticky překračuje všechny kategorie, které máme k dispozici a může být pochopena jen když vycházíme z tajemství Boha“ (str. 21).

Už od počátku si toho povšimli prostí lidé: tady mluví někdo, kdo neprosazuje školskou učenost: „Žádný člověk tak nikdy nemluvil!“, říkali prostí lidé učencům Izraele (srv. Jan 7,46). „Ježíšovo učení nevychází z lidské zkušenosti, ať už by byla jakákoli. Pochází z bezprostředního kontaktu s Otcem, z dialogu 'tváří v tvář' ... Je slovem Syna. Bez tohoto niterného základu by bylo nerozvážností“ (str. 31).

OD AGORY K NÁSLEDOVÁNÍ

„Učedník, který kráčí s Ježíšem je s ním takto přitahován do společenství s Bohem“ (str. 33). Autor této knihy o Ježíši je nepochybně jedním z těch, které Ježíš vtáhl do nitra tohoto společenství s Bohem. Obdařen brilantní inteligencí, „široce rozvinutým poznáním“ (str. 214), přináší tu to, co nashromáždil během svého putování s Ježíšem Kristem. Může se zdát tragickým, že takový teolog, kterého je třeba nepochybně považovat za jednoho z nejvýznamnějších v uplynulých desetiletích, přijal církevní úřad (28. května tomu bude třicet let, co profesor Ratzinger přijal biskupské svěcení). Nicméně, cesty Páně nejsou našimi cestami. Každý, kdo se snaží přehlédnout díla kardinála Ratzinger, konstatuje s hlubokým obdivem jak plodná a bohatá byla tato léta jeho pastorační služby, právě i

z pohledu teologického. To, co nadchlo posluchače i čtenáře „Úvodu do křesťanství“ z roku 1968, jedinečný souhrn prolínání víry – rozumu a existenciální otevřenosti, nabylo ještě větší váhy skrze jeho pastorační působení. Pohled na společnost, na intelektuální, sociální a politické výzvy naší doby se tak stal universální, jak to vyžaduje universalita jeho stávající pastýřské služby. Za veškerým jasným analýz, bohatstvím intuice a perspektiv, jimiž tato kniha přetéká, vše je hýbáno zanícením pro Toho, jehož má nyní zpřítomňovat na zemi. Jeho kniha se teď nachází na Agoře „veřejného trhu“, nabízí se diskuzím na areopazích naší společnosti. Prostým přáním jejího autora není na prvním

místě probudit diskuzi, i když sám dobře ví, že protirečení nescházejí. Chce pouze jediné: „aby rostl živoucí vztah s Ním, s Ježíšem z Nazareta“ (str. 23).

PEREGRINATIO AD LIMINA APOSTOLORUM

STŘEDA, 6. ČERVNA: 17h: odjezd z Pustiměře

ČTVRTEK, 7. ČERVNA: ORVIETO-ASSISI

Dóm v Orvietu - slavnost Corpus Domini

12h: mše svatá v kapli Sv. Korporálu

prohlídka, odjezd do Assisi

◆
ASSISI

POUŤ U PŘÍLEŽITOSTI 800. VÝROČÍ

OBRÁCENÍ SV. FRANTIŠKA

v odpoledních hodinách příjezd do Assisi,
ubytování, večeře, večerní procházka

PÁTEK, 8. ČERVNA: ASSISI – ROMA

snídaně,

9h: mše svatá u hrobu sv. Františka - krypta
pod dolní bazilikou

◆
putování ve šlépějích sv. Františka:

bazilika sv. Františka, kostelík sv. Damiána, bazilika
sv. Kláry, bazilika Panny Marie Andělské–Porziuncola

◆
odpoledne odjezd do Říma,

ubytování v poutním domě Velehrad, večeře,
procházka večerním Římem

modlitba u hrobu kardinála Berana
a papeže Jana Pavla II.

SOBOTA, 9. ČERVNA

snídaně,

7.45h: mše svatá

u hrobu sv. Petra

v kryptách vatikánské baziliky –
předsedá J. E. Mons. Giovanni
Coppa, arcibiskup, apoštolský
nuncius a čestný občan Drysic,

**10.15h: prohlídka vatikánských zahrad
a Sixtinské kaple (3h)**

oběd,
prohlídka baziliky sv. Petra,
výstup na Michelangelovu kopuli
s výhledem na Věčné město

NEDĚLE, 10. ČERVNA:
snídaně, příležitost k osobní návštěvě
baziliky sv. Petra a Vatikánu,
modlitba Anděl Páně
s Benediktem XVI. na náměstí sv. Petra,
oběd

15.45: mše svatá v kapli Salus Populi Romani
baziliky Santa Maria Maggiore
- předseda J. E. Tomáš kardinál Špidlík
prohlídka baziliky, koleje Russicum,
chrámu sv. Praxedy – provází kardinál Špidlík

PONDĚLÍ, 11. ČERVNA:

snídaně,
9h: mše svatá v bazilice sv. Klementa –
předseda J. E. Tomáš kardinál Špidlík,
po mši svaté procesí k hrobu sv. Cyrila v kryptě
baziliky,

Koloseum
Laterán-
ská
bazilika,
Svaté
schody,
Oběd

Pěší prohlídka historického Říma.

ÚTERÝ, 12. ČERVNA:

snídaně,

9h: mše svatá

v katakombách sv. Kalista

-předsedá Jeho Eminence

Tomáš kardinál Špidlík,

prohlídka katakomb,

modlitba v kapli Quo Vadis,

opatství Tre Fontane

(místo mučednické smrti sv. Pavla),

bazilika sv. Pavla za hradbami,

oběd, odpoledne u moře

STŘEDA, 13. ČERVNA:

snídaně,

generální audience s Benediktem XVI.,

prohlídka kaple Redemptoris Mater

s J. E. Tomášem kardinálem Špidlíkem

v Papežském vatikánském paláci,

poslední chvíle v Římě, odjezd do Benátek

ČTVRTEK, 14. ČERVNA:

VENEZIA

8.30h: mše svatá v kryptě baziliky

sv. Marka v Benátkách,

prohlídka baziliky a města na laguně

návrat do vlasti

SVATÝ KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ

(katecheze Benedikta XVI. při střeďeční generální audienci, 18. dubna 2007, náměstí sv. Petra)

Draží bratři a sestry,
po svátečním období se vrátíme k běžným katechezím, i když je náměstí ještě vyzdobeno svátečně. Katechezemi se vrátíme k tomu, co jsme začali. Mluvili jsme nejprve o Dvanácti apoštolů, potom o učednících Apoštolů, a nyní o velkých osobnostech rodící se Církvě, antické Církvě. Naposledy jsme mluvili o sv. Ireneovi z Lyonu, dnes bude řeč o Klementu Alexandrijském, velkém teologovi, který se narodil pravděpodobně v Athénách přibližně v polovině 2. století. Z Athén zdědil výrazný zájem o filosofii, který z něho měl učinit jednoho z průkopníků dialogu mezi vírou a rozumem v křesťanské tradici. Ještě jako mladík přišel do Alexandrie, města -symbolu - onoho plodného setkání různých kultur, které charakterizovalo helénistické období. Tam se stal učedníkem Panténose, kterého pak ve vedení tamní katechetické školy nahradil. Četné prameny dosvědčují, že přijal kněžské svěcení. Během pronásledování v letech 202-203 Alexandrii opustil a utekl se do Césereje v Kapadocii, kde kolem roku 215 zemřel.

Zachovala se nám po něm tři nejvýznamnější díla: *Protreptikos*, *Pedagog* a *Stromata*. Třebaže to asi nebylo původním záměrem autora, je pravdou, že tyto spisy tvoří opravdovou trilogii, určenou k účinnému doprovázení křesťana na jeho cestě duchovního zrání. *Protreptikos*, jak říká samotný název, je „pobídka“ určená těm, kteří začínají a hledají cestu víry. Nebo lépe, *Protreptikos* odkazuje k jisté Osobě: Božímu Synu, Ježíši Kristu, který „pobízí“ lidi, aby se s rozhodností vydali na cestu za Pravdou. Tentýž Ježíš Kristus se pak stává *Pedagogem*, tedy učitelem těch, kteří se mocí křtu stali Božími dětmi. A stejný Ježíš Kristus je nakonec *Didascalos*, tzn. „Mistr“, který předkládá tu nejhlubší nauku, *Stromata*, toto řecké slovo označuje „koberce“. Jde totiž o nesystematickou sbírku různých argumentů, přímý plod běžné Klementovy výuky.

Klementinská katecheze ve svém celku doprovází katechumena a pokřtěného krok za krokem na jeho cestě, aby za pomoci obou „křídel“ – víry a rozumu – dosáhli vnitřního poznání Pravdy, kterou je Ježíš Kristus, Boží Slovo. Pouze toto poznání osoby, která je pravdou, je „pravá gnóze“ - řecký výraz označující „poznání“, „porozumění“. Je to budova vystavěná rozumem z podnětu nadpřirozeného principu. Víra sama buduje pravou filosofii, to znamená pravé obrácení k cestě, kterou je v životě třeba se vydat. Autentická „gnóze“ je tedy rozvojem víry, který Ježíš Kristus vyvolává v duši s Ním spojené. Klement rozlišuje dva stupně křesťanského života. První stupeň představují věřící křesťané, kteří společně žijí víru ve stálé otevřenosti k horizontům svatosti. Druhý stupeň představují „gnostikové“, to znamená ti, kteří již vedou život duchovní dokonalosti. V

každém případě musí křesťan vycházet ze společného základu víry cestou hledání, musí se nechat vést Kristem a tak dojít k poznání Pravdy a pravd, které tvoří obsah víry. Takovéto poznání, říká nám Klement, se v duši stává živou skutečností: není to pouhá teorie, ale síla života, je to jednota lásky, která proměňuje. Poznání Krista není jenom myšlenka, ale je to také láska, která otevírá oči, proměňuje člověka a vytváří společenství s *Logem*, s božským Slovem, které je pravdou a životem. V tomto společenství, které je dokonalým poznáním a láskou, se dokonalému křesťanovi dostává kontemplace, sjednocení s Bohem.

Klement nakonec přebírá nauku, podle níž je posledním cílem člověka připodobnit se Bohu. Jsme stvořeni k obrazu a podobě Boha, ale to je také výzva, cesta. Účelem života, posledním určením je totiž opravdové připodobnění Bohu. A to je možné díky spolu-přirozenosti s Ním, kterou člověk obdržel ve stvoření a proto je již sám o sobě obrazem Božím. Tato spolu-přirozenost umožňuje poznávat božské skutečnosti, ke kterým se člověk přimyká vírou, a prostřednictvím živé víry praktikováním ctností může dorůst až ke kontemplaci Boha. Klement tak na cestě dokonalosti přikládá mravním požadavkům stejnou důležitost jakou připisuje těm intelektuálním. Obě jdou pospolu, protože nelze poznávat a nežít a nelze žít a nepoznávat. Připodobnění Bohu a Jeho kontemplace nelze dosáhnout pouhým racionálním poznáním: za tímto účelem je zapotřebí žít podle *Logu*, žít podle pravdy. A v důsledku toho musejí dobré skutky doprovázet intelektuální poznání tak jako stín sleduje tělo.

Zejména dvě ctnosti formují duši „pravého křesťana“. První je svoboda od vášni (*apátheia*); druhou je láska - pravá vášeň - která zajišťuje niterné sjednocení s Bohem. Láska dává dokonalý pokoj, a uschopňuje „pravého gnostika“ přinášet ty největší oběti, včetně vrcholné oběti v následování Krista a umožňuje mu stupeň po stupni vystoupit až na vrchol ctností. Etický ideál antické filosofie, tj. osvobození od vášni je tak Klementem předefinován a doplněn láskou v neustálém procesu připodobňování se Bohu.

Tímto způsobem tento Alexandrijský buduje druhou velkou příležitost dialogu křesťanského poselství a řecké filosofie. Víme, že svatý Pavel na Areopagu v Athénách, kde se Klement narodil, učinil první pokus o dialog s řeckou filosofií a ten se z velké části nezdařil. Ale řekli mu: „Poslechneme si tě o tom až někdy jindy“ (*Sk 17,32*). Klement nyní tento dialog obnovil a zušlechtil ho v tradici řecké filosofie na maximální stupeň. Můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II. napsal v encyklice *Fides et ratio*, že Klement Alexandrijský vykládal filozofii „jako nauku, která disponuje pro křesťanskou víru“ (n.38). A došel skutečně až k tvrzení, že Bůh daroval Řekům filozofii „jako Zákon jim vlastní“ (*Strom. 6,8,67,1*). Řecká filozofická tradice byla podle něho takřka na stejné úrovni jako byl Zákon pro Hebrejce; byla místem „zjevení“. Jsou to jakoby dvě řeky, které nakonec ústí do samotného *Logu*. Klement tak s rozhodností pokračuje v cestě toho, kdo „podává důvody“ vlastní víry v Ježíše Krista. Může posloužit jako příklad křesťanům, katechetům a teologům naší doby, které Jan Pavel II. ve zmíněné encyklice vyzýval k tomu, aby „přijali metafyzickou pravdu a jasněji ji ukázali, aby tak mohli navázat kritický a náročný dialog se současným filozofickým myšlením“ (n.105).

A na závěr si přisvojíme pár výrazů z proslulé „modlitby ke Kristu *Logu*“, kterou Klement uzavírá svého *Pedagoga* a takto se modlí: „Bud' milostiv svým dětem; uděl nám, abychom žili v tvém pokoji, abychom byli přeneseni do tvého města, přešli přes vlny hříchu a neutronuli v nich, abychom byli Duchem Svatým a nevýslovnou Moudrostí uvedeni do pokoje - my, kteří ve dne v noci až do posledního dne zpíváme píseň díky jedinému Otci,.. Synu, pedagogovi a mistru, spolu s Duchem svatým. Amen!“ (*Ped. 3,12,101*).

JOSEPH RATZINGER/BENEDIKT XVI.

J E Ž Í Š Z N A Z A R E T A

Od pondělí, 16. dubna je na pultech světových knihkupectví kniha s titulem JEŽÍŠ Z NAZARETA, jejíhož autora prezentují dvě jména Joseph Ratzinger/Benedikt XVI. Obrovský zájem o toto dílo dokumentuje i fakt, že za první den bylo jen v Itálii prodáno 50.000 výtisků a připravuje se druhé vydání, čímž celkový náklad dosáhne 420.000 svazků. Již v minulém Farním Informátoru jsem přinesl exkluzivně úryvek z kapitoly „POSELSTVÍ PODOBENSTVÍ“. Dnes z téže kapitoly přináším překlad části nazvané „SPÁSA CHUDÉHO“.

Podobenství o bohatém hýřilovi a chudém Lazarovi

(Lk 16,19-31)

V tomto příběhu znovu stojíme tváří v tvář dvěma protichůdným postavám: boháči, jenž ve svém blahobytu hoduje a chudáka, který nemá ani nemůže sbírat ani sousta, která bohatí hýřilové nechávají padat ze stolů, kousky chleba, jimiž si spolustolovníci čistili ruce a pak je odhazovali. Otcové částečně i toto podobenství zasadili do schématu o dvou bratřích a aplikovali je na vztah Izraele (boháč) a Církve (chudý Lazar), čímž ovšem ztratili typologii, která je naprosto jiná, než ta o níž se tu jedná.

Je to patrné už v odlišném závěru. Zatímco texty o dvou bratřích zůstávají otevřené, končící jako otázka a pozvání, tady je popsán nezvratný konec obou protagonistů.

Jako pozadí, které nám otvírá pochopení tohoto vyprávění, musíme položit sérii žalmů, v nichž se k Bohu pozvedá nárek chudého, jenž žije ve víře v Boha a v poslušnosti jeho příkázáním, avšak zakouší jen neštěstí, zatímco cynici, kteří Bohem pohrdají krácejí od úspěchu k úspěchu a užívají všeho pozemského štěstí. Lazar patří k těmto chudým, jejichž hlas slyšíme například v žalmu 44.: „Pronárodům učinils nás pořekadlem, národy nad námi potřásají hlavou. ... Každou chvíli jsme pro tebe vydáváni na smrt, jsme pokládáni za ovce vedené na porážku“ (v. 15-23; srv. Řím 8,36). Dávná moudrost Izraele se zakládala na předpokladu, že Bůh odměňuje spravedlivého a trestá hříšníka, tedy že hříchu odpovídá neštěstí a spravedlnosti štěstí. Přinejmenším od doby vyhnanství však tato moudrost vstoupila v krizi.

Nejen Izrael jako národ ve svém celku trpěl víc než všechny kmeny, které jej obklopovaly, přinutily k vyhnanství a utiskovali, ale také v soukromém prostředí bylo stále zřejmější, že cynismus je úspěšný a že spravedlivý je v tomto světě odkázán na utrpení. V žalmech a pozdní sapienciální literatuře sledujeme namáhavé hledání, jak toto protičečení rozuzlit, nové snaze stát se „moudrymi“, správně rozumět životu, novým způsobem najít a pochopit Boha, který se zdá být nespravedlivý či zcela nepřítomný.

Jedním z nejpronikavějších textů tohoto hledání, 73. žalm, lze z jistého pohledu považovat za kulturní pozadí našeho podobenství. Vidíme, jako by se před námi vystupovala postava bohatého hýřila, nad nímž hořekuje modlící se Lazar: „Záviděl jsem bezbožným, když jsem pozoroval blahobytnost hříšných. Opravdu, nemají nesnáze, jejich tělo je zdravé a dobře živěné. Nemají soužení jako ostatní lidé. ... Z pýchy si dělají náhrdelník ... . Nepravost

vychází z jejich tuku ... . Do úst nebesa si berou ... Protože sedí vysoko, záplava k nim nedorazí. Říkají: „Cožpak se to Bůh dozví? Cožpak to Nejvyšší pozná?“ (Žalm 73,3-11).

Trpící spravedlivý patří na Boha

Spravedlivý, co trpí a to vše vidí, prchá před hrozbou, že se ve své víře plete. Skutečně Bůh nevidí? Nevnímá? Nestará se o úděl lidí? „Nadarmo jsem zachovával ryzí srdce ... Každý den se na mě sypou rány, každé ráno bývám trestán. ... Mé srdce bylo roztrpčené“ (Žalm 73,13s.21). Znenadání přichází nečekанý zvrát, když spravedlivý pozvedne ve svatyni svůj zrak k Bohu a při pohledu na něj se mu rozšíří perspektiva. Nyní vidí, že domnělá moudrost cynických úspěšných boháčů, nahlížena v tomto světle, je hloupostí: tento druh moudrosti znamená být „hlupáky a nechápat“, „být jako dobytče“ (srv. Žalm 73,22). Zůstávají v perspektivě dobytka a ztratili perspektivu člověka, který jde za hmotný pohled: k Bohu a životu věčnému.

V tomto bodě se nám v mysli znovu vybavuje další žalm, v němž pronásledovaný nakonec říká: „Ty jim ze svých zásob plníš břicho, sytí se i jejich synové ... . Já však ve spravedlnosti užiji tvou tvář, až procitnu, nasytím se tvou přítomností“ (Žalm 17,14s). Proti sobě tu stojí dva druhy sytosti: sytost hmotnými dobry a nasycení se „tvou přítomností“, nasycení srdce skrze bezprostřední setkání s nekonečnou láskou. „Až procitnu“, to v posledku odkazuje na probuzení k novému, věčnému životu, ale vztahuje se i na hlubší „probuzení“ už v tomto světě: procitnout k pravdě, která už nyní člověka obdarovává novou sytostí.

O tomto procitnutí v modlitbě mluví 73 žalm. Nyní totiž modlící se vidí, že tolik záviděné štěstí cyniků je pouze „jako sen při probuzení“; vidí, že Pán, když vstává, dává „zmizet jejich přeludu“ (Žalm 73,20). A nyní modlitebník poznává právě štěstí: „Já však jsem stále s tebou: uchopils mne za pravici ... Koho bych měl na nebesích? A na zemi v nikom, kromě tebe nemám zalíbení. ... V Boží blízkosti je mi dobře“ (Žalm 73,23.25.28).

To nejsou jen krásná slova, aby se věřilo v posmrtný život, nýbrž probuzením k chápání pravé velikosti lidského bytí, k němuž přirozeně patří i povolání k věčnému životu.

Veškerá závist je překonána

Tímto jsme se jen zdánlivě vzdálili našemu podobenství. Ve skutečnosti nás chce tímto příběhem Pán uvést právě do procesu „probouzení“, jenž našlo svůj výraz v žalmech. Nejde o ubohé odsouzení bohatství a bohatých, které vzešlo ze závisti. V žalmech, nad nimiž jsme se krátce zamysleli, je veškerá závist překonána: ba co víc, modlícímu se začíná být zřejmé, že závist pro tento druh bohatství je hloupá, neboť poznal skutečné dobro.

Po Ježíšově ukřižování se setkáváme se dvěma vysoce postavenými muži – Nikodémem a Josefem z Arimatie – kteří našli Pána a jsou lidmi, kteří se začínají „probouzet“. Pán nás chce vést od hloupé rozumnosti k pravé moudrosti, chce nás naučit poznávat skutečné dobro. A tak, i když se to v textu nenachází, můžeme na základě Žalmů říct, že bohatý

hýřil byl už na tomto světě člověkem prázdného srdce, který svým obžerstvím chtěl pouze potlačit prázdnotu, kterou měl v sobě: na věčnosti vyjde najevo jen pravda, která byla přítomná už teď a tady. Pochopitelně, tím, že nás toto podobenství probouzí, je současně také výzvou k lásce, kterou máme nyní dávat svým chudým bratřím a k odpovědnosti vůči nim – v široké škále, ve světové společnosti – stejně jako v úzkém prostředí našeho každodenního života.

Požadavek znamení

V popisu záhrobí, který pak v podobenství následuje, se Ježíš drží běžného pojetí jaké panovalo v židovství jeho doby. Proto není dovoleno tuto část textu podrobovat násilnému výkladu: Ježíš přejímá už dříve existující metaforické prvky aniž by je chtěl formálně povýšit mna své učení o posmrtném životě. Nicméně jasně stvrzuje podstatu těchto obrazů. Není proto nedůležitým faktem, že Ježíš zde převzal představy o stavu mezi smrtí a vzkříšením, které už tehdy patřily do společného dědictví judaizmu. Boháč se nachází v „podsvětí“ jako na provizorním místě, nikoli v „pekle“, což je výraz pro definitivní stav.

Ježíš nezná „vzkříšení ve smrti“. Ovšem, jak bylo řečeno, to není tou pravou naukou, kterou nám chtěl Pán tímto podobenstvím předat. Jak ukázal přesvědčivým způsobem Jeremias, jde spíše, ve druhém vrcholu podobenství, o požadavek znamení.

Boháč říká v podsvětí Abrahámovi to, co tehdy stejně jako i dnes, tolik lidí Bohu říká anebo by rádo řeklo: chceš-li, abychom ti uvěřili a uzpůsobili svůj život slovu zjevení Bible, musíš být mnohem jasnější. Pošli nám někoho ze záhrobí, kdo by nám řekl, že je to skutečně tak. Problém požadavku znamení – domněnka větší zřejmosti zjevení – prochází celým evangeliem. Abraháмова odpověď, stejně jako mimo toto podobenství, odpověď Ježíšova na otázku po znameních ze strany jeho současníků, je jasná: kdo nevěří slovu Písma svatého, neuvěří ani kdyby někdo přišel z onoho světa. Po nejvznešenějších pravdách nelze žádat tutéž empirickou zřejmost jaká je vlastní pouze hmotné dimenzi.

Abrahám nemůže poslat Lazara do boháčova otcovského domu. Nyní nám však přichází na mysl něco, co na nás hluboce zapůsobí. Pomysleme na vzkříšení Lazara z Betánie, o němž vypráví Janovo evangelium. K čemu došlo? „Mnoho Židů v něj uvěřilo“, říká nám evangelista. Jdou k farizeům a sdělují, co se událo. Velerada se shromáždí, aby o tom rokovala. Událost se na tomto místě zvažuje z hlediska politického: hnutí lidu, které by podnítila, by mohlo zainteresovat Římány a nastolit nebezpečný stav. Tak se rozhodne Ježíše zabít: zázrak nepřivádí k víře, nýbrž k zatvrzelosti (*Jan 11,45-53*).

Vlastní život může sloužit k hlásání Božího milosrdenství

(homílie Benedikta XVI. při mši na náměstí sv.Petra u příležitosti 80. narozenin, 15. dubna 2007)

Drazí bratři a sestry,

podle jedné staré tradice se tato neděle nazývá Neděle „*in Albis*“. Tento den, ti, kteří byli pokřtěni na Velikonoční vigílii, oblékli znovu svůj bílý šat, symbol světla, který jim dal Pán ve křtu. Bílý oděv pak měli odložit, ale novou zář, která jim byla udělena, měli uvádět do své každodennosti; delikátní plamen pravdy a dobra, který v nich Pán zažehnul, měli pečlivě střežit, aby tak do našeho světa vnášeli něco ze zářivosti a dobroty Boží.

Svatý otec Jan Pavel II. si přál, aby tato neděle byla slavena jako slavnost Božího milosrdenství: ve slovu „*milosrdenství*“ spatřoval shrnuté a pro naši dobu nově interpretované

celé tajemství Vykoupení. Žil pod dvěma diktátorskými režimy a byl ve styku s chudobou, nouzí a násilím, zakusil moc temnot, jimiž je sváděn svět i v této naší době. Zakusil však také, a to neméně silně, přítomnost Boha, který proti těmto silám staví svou naprosto odlišnou a božskou moc: moc milosrdenství. Milosrdenství klade meze zlu. Milosrdenstvím se vyjadřuje celá specifická přirozenost Boha – jeho svatost, moc pravdy a lásky. Jsou tomu dva roky, kdy po prvních nešporách této slavnosti Jan Pavel II. ukončil svou pozemskou existenci. Svou smrtí vstoupil do světla Božího milosrdenství, o němž nyní i přes smrt a od Boha mluví naprosto nově. Mějte důvěru – říká nám – v Boží Milosrdenství! Stávejte se den po dni muži a ženami Božího milosrdenství! Milosrdenství je šatem světla, které nám Pán daroval křtem. Nesmíme dopustit, aby toto světlo zhaslo; naopak, musí v nás růst každým dnem a tak přinášet světu radostné poselství Boha.

Právě na tyto dny, osvětlené jedinečným světlem božského milosrdenství, připadá pro mne významná událost: mohu se ohlédnout zpět na 80 let svého života. Zdravím všechny, kteří při této příležitosti přišli slavit spolu se mnou. Zdravím zejména pány kardinály a se zvláštní vděčností děkana kardinálského sboru, kardinála Angelo Sodana, který mi tlumočil vaše blahopřání. Zdravím arcibiskupy a biskupy, včetně pomocných biskupů mé diecéze; zdravím preláty a další členy kléru, řeholníky a řeholnice a všechny přítomné věřící. Uctivě a vděčně zdravím politické představitele a členy diplomatického sboru, kteří mne přišli pocítit svou přítomností. Bratrsky zdravím rovněž osobního delegáta ekumenického patriarchy Bartoloměje I., jeho eminenci Ioannise, metropolitu Pergama a rád bych řekl, že si velice vážím tohoto zdvořilého gesta a zároveň toužím po tom, aby katolicko-pravoslavný teologický dialog mohl s obnovenou silou dále pokračovat.

Sešli jsme se zde dnes, abychom pohlédli na dovršení nikoli krátké periody mé existence. Samozřejmě, že liturgie nesmí sloužit k tomu, aby se mluvilo o vlastním já, o sobě samém; nicméně, vlastní život může sloužit ke hlásání Božího milosrdenství. „Pojďte, slyšte všichni bohabojní, chci vyprávět, co prokázal Bůh mé duši,“ praví Žalm (65 [66], 16). Vždycky jsem považoval za velký dar, že narození a znovuzrození mi byly dány, takřka zároveň, ve stejný den, na začátku Velikonoc. Takto jsem se ve stejný den narodil jako člen své vlastní rodiny i oné velké rodiny Boží. Ano, děkuji Bohu, protože jsem mohl mít zkušenost toho, co znamená „rodina“; mohl jsem zakusit, co znamená otcovství, takže mluvit o Bohu jako Otci mi bylo srozumitelné zevnitř; na základě lidské zkušenosti mi byl otevřen přístup k velkému a dobrotivému Otci, který je na nebesích. Před Ním neseme zodpovědnost, ale On nám zároveň dává důvěru, protože v jeho spravedlnosti vždycky září milosrdenství a dobrota, s níž přijímá i naši slabost a pozvedá nás, abychom se tak postupně mohli naučit kráčet vzpřímeně. Děkuji Bohu, že jsem mohl učinit hlubokou zkušenost toho, co znamená mateřská dobrota, která byla vždy otevřená každému, kdo hledal útočiště a právě tím mi byla s to darovat svobodu. Děkuji Bohu za svou sestru a svého bratra, kteří mi svou pomocí v průběhu života stáli věrně vždycky nablízku. Děkuji Bohu za své druhy, které jsem potkal na své cestě, za rádce a přátele, které mi dal. Obzvláště děkuji za to, že jsem mohl již od prvního dne být a růst ve velkém společenství věřících, ve kterém Pán otevřel hranice mezi životem a smrtí, mezi nebem a zemí; děkuji za mnoho věcí, které jsem mohl přijmout ve styku s moudrostí tohoto společenství, v němž jsou obsaženy nejen lidské zkušenosti z dob nejbližších: moudrost tohoto společenství není jen moudrost lidská, ale dostává se nám v ní samotné moudrosti Boží – Moudrosti věčné.

V prvním čtení této neděle jsme slyšeli, jak v počátcích rodící se církve, lidé přinášeli nemocné na náměstí, aby se jich dotknul stín Petřův, až bude procházet: tomuto stínu se přikládala uzdravující moc. Tento stín totiž pocházel z Kristova světla a proto v sobě nesl něco z moci jeho božské dobroty. Petřův stín se mého života dotkl prostřednictvím

společenství katolické Církve hned na počátku, a přijal jsem za své, že je to stín dobroty – uzdravující stín, právě proto, že v posledku pochází od Krista samého. Petr byl mužem se všemi slabostmi lidské bytosti, ale byl především mužem plným vroucí víry v Krista; jeho sjednocující moc dosáhla k lidem i přesto, že byl smíšena s Petrovou slabostí. Hledejme i dnes Petrův stín, abychom stáli v Kristově světle!

Narození a znovuzrození; rodina pozemská i velká rodina Boží – to je ten velký dar četných milostí Boha, základ, o který se opíráme. Během mé životní cesty mi vyšel vstříc novým a náročným darem: povoláním ke kněžské službě. Na slavnost svatých Petra a Pavla roku 1951, když jsme se ocitli v prostraci na podlaze katedrály ve Freisingu – bylo nás více než čtyřicet druhů – a byly na nás svolávány přímluvy všech svatých, tížilo mne vědomí ubohosti mé existence před tímto posláním. Ano, útěhou mi bylo to, že na nám byla vyprošována ochrana svatých Božích, živých i mrtvých. Věděl jsem, že jsem nezůstal sám. Jakou důvěru mi vlévala Ježíšova slova, která jsme pak během liturgie svěcení mohli slyšet z úst starého biskupa: „Už vás nenazývám služebníky, ale přáteli“. Mohl jsem to hluboce zakusit: On, Pán, není pouze Pán, ale také přítel. On položil svou ruku na mne a neopustí mne. Tato slova byla kdysi vyslovována při udělování fakulty vysluhovat svátost smíření a tak ve jménu Kristově odpouštět hříchy. Totéž jsme mohli dnes slyšet v evangeliu: Pán dechl na své učedníky. Udělil jim svého Ducha – Ducha svatého: „Komu odpustíte hříchy, tomu budou odpuštěny...“ Duch Ježíše Krista je moc odpouštění. Je to moc Božského Milosrdenství. On dává možnost začít znovu – vždycky znovu. Přátelství Ježíše Krista je přátelstvím Toho, jenž z nás činí osoby, které odpouštějí, Toho, jenž také nám odpouští, posiluje nás v naší slabosti a právě tak nás vychovává, vlévá do nás vědomí vnitřní povinnosti lásky, povinnosti odpovídat na jeho důvěru naší věrností.

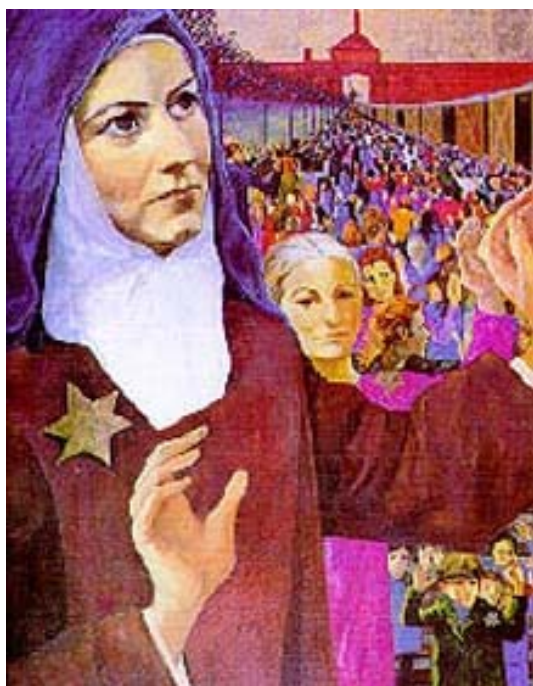
V úryvku z evangelia jsme dnes také slyšeli vyprávění o setkání apoštola Tomáše se zmrtevýchvstalým Pánem: apoštolovi bylo dáno dotknout se ran a tak jej poznává – uznává v něm více než lidskou identitu Ježíše z Nazareta: jeho pravou a nejhlubší identitu: „Pán můj a Bůh můj!“ (*Jan 20,28*). Pán své rány přinesl s sebou do věčnosti. Je zraněným Bohem; nechal se zranit láskou k nám. Rány jsou pro nás znamením, že nám rozumí, a že se nechává zraňovat z lásky k nám. Jeho ran se můžeme dotýkat v dějinách naší doby! On se totiž stále znovu nechává zraňovat pro nás. Jakou jistotu jeho milosrdenství a jakou útěchu nám jeho rány přinášejí! A jaké bezpečí nám dávají ohledně toho, kým je: „Pán můj a Bůh můj!“ A ukládají nám tak povinnost, abychom se nechali zraňovat my pro Něho!

Milosrdenství Boha nás provází den po dni. Stačí mít bdělé srdce, abychom je mohli vnímat. Jsme příliš nakloněni všimnout si pouze každodenní námahy, která je nám vlastní jakožto Adamovým synům. Otevřeme-li však své srdce, můžeme zjistit, třebaže do ní nepřestáváme být ponořeni, jak je k nám Bůh dobrý; jak On na nás myslí právě v nepatrných věcech a pomáhá nám tak dosáhnout těch velkých. Zvýšenou tíží odpovědnosti Pán vnesl do mého života také novou pomoc. Opakovaně s radostí zjišťuji, jak velká je řada těch, kteří mne podporují svou modlitbou; kteří mi svojí vírou a svojí láskou pomáhají plnit mou službu; kteří jsou shovívaví k mé slabosti a uznávají i v Petrově stínu požehnané světlo Ježíše Krista. Proto bych rád nyní ze srdce poděkoval Pánu a vám všem. Rád bych tuto homilii zakončil modlitbou svatého papeže Lva Velikého, onou modlitbou, kterou jsem právě před třiceti lety dal vytisknout na upomínkový obrázek svého biskupského svěcení: „Proste našeho dobrého Boha, kéž v těchto dnech posílí naši víru, rozmnoží lásku a zvětší pokoj. Kéž učiní mne, svého ubohého služebníka dostatečným k tomuto úkolu a užitečným pro váš růst a udělí mi takový způsob plnění této služby, aby spolu s časem, jenž mi bude dán, rostla moje oddanost. Amen.“

„Aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný“

(sv. Terezie Benedikta od Kříže – Edith Stein (1891-1942),
karmelitka a mučednice, spolupatronka Evropy, ze sbírky „Heilige Nacht“)

Můj Pane a můj Bože,
Vedl jsi mne po cestě dlouhé,
kamenité, temné a namáhavé.

Často se mi zdálo, jako by mne opouštěly síly,
už jsem nedoufala, že jednoho dne spatřím světlo.
V hluboké bolesti mi pozvolna kamenělo srdce,
když mi před očima vzplál jas sladké hvězdy.

Spolehlivá, vedla mě a já šla za ní.
Zpočátku krokem nesmělým, pak ovšem jistějším.
Konečně jsem dospěla k bráně Církve.

Otevřela se. Prosila jsem, abych směla vstoupit.

Přijalo mne tvé požehnání ústy tvého kněze.

V nitru následují hvězdy,

Hvězdy rudých květů,

jež mi naznačují cestu k tobě ...

A tvá dobrota mi dává, aby mi svítily na cestě k tobě.

Tajemství, jež jsem musela držet skryté v nitru svého srdce,
mohu nyní vyslovit nahlas:

Věřím, vyznávám svou víru!

Kněz mne vede ke stupňům oltáře,

Skláním čelo a svatá voda mi stéká po hlavě.

Pane, jak se lze znovu narodit

Když už jsme dospěli do poloviny života (Jan 3,4)?

To jsi řekl a pro mne se to stalo skutečností.

Opustila mě tíha vin a trestů mého dlouhého života.

Ve stoje jsem přijala bílý šat, splývající z mých ramenou
zářivý symbol čistoty!

V ruce jsem nesla svíci, jejíž plamen ohlašuje,
že ve mně hoří tvůj svatý život.

Mé srdce je teď jesličkami,

Co čekají na tvou přítomnost.

Na krátký čas!

Maria, tvá matka, která je i mou matkou,
mi dala své jméno.

O půlnoci vkládá do mého srdce své právě narozené dítě.

Ach! Žádné lidské srdce nedokáže pochopit,
co chystáš těm, kdo tě milují (1Kor 2,9).

Nyní jsi můj a nikdy tě neopustím.

Ať se cesta mého života bude kamkoli ubírat,
jsi po mém boku.

Nic mne nikdy nedokáže odloučit od tvé lásky
(Řím 8,39).

POŘAD BOHOSLUŽEB: 22. – 29. dubna 2007

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDELE 22. dubna	3. NEDELE VELIKONOČNÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Miroslava VÁVRU a rodiče
		DRYSICE 9.30	za + Františku STĚNIČKOVOU, manžela a dvoje rodiče
		PODIVICE 11.00	za + Vojtěcha AMBROZE a dvoje rodiče
PONDĚLÍ 23. dubna	SVÁTEK - SV. VOJTĚCH, BISKUP A MUČEDNÍK	PUSTIMĚŘ 18.00	za + rodiče VEJMOLOVY a stařečky z obou stran
ÚTERÝ 24. dubna	ÚTERÝ PO 3. NEDELI VELIK. SV. JIŘÍ, MUČEDNÍK	OLOMOUC 9.30	za rodiče MALOVY, syna Rudolfa a zemřelou rodinu
STŘEDA 25. dubna	SVÁTEK - SV. MAREK, EVANGELISTA	DRYSICE 18.00	za živou a zemřelou rodinu SYNKOVU
ČTVRTEK 26. dubna	ČTVRTEK PO 3. NEDELI VELIKONOČNÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + Břetislava PETŘÍČKA, rodiče HROZOVY a + rodinu
PÁTEK 27. dubna	PÁTEK PO 3. NEDELI VELIK.	PUSTIMĚŘ 18.00	za živé a zemřelé farníky a dobrodince chrámu sv. Benedikta v Pustiměři
	VÝROČÍ POSVĚCENÍ CHRÁMU SV. BENEDIKTA (1902)		
SOBOTA 28. dubna	SOBOTA PO 3. NEDELI VELIKONOČNÍ		
NEDELE 29. dubna	4. NEDELE VELIKONOČNÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Stanislava KLEVETU a rodiče KOMÁRKOVY
		DRYSICE 9.30	SVÁTOST KŘTU: Matouš a Žofie GRUNDOVI za + Jana KLUDÁKA, manželku, rodiče a snachu
		PODIVICE 11.00	za + Antonína ROZEHNALA, manželku, dceru a 2 rodiče

ÚMYSLY APOŠTOLÁTU MODLITBY NA DUBEN

1. Aby každý z křesťanů se nechal osvěcovat a vést Duchem svatým, a tak s nadšením a věrností odpovídal na všeobecné povolání ke svatosti.
2. Aby rostl počet kněžských a řeholních povolání v severní Americe a v zemích Tichého Oceánu, aby bylo možné náležitě odpovídat na pastorační a misijní požadavky těchto národů.
3. Aby nadcházející *Pout' k hrobům apoštolů* dala všem zakusit svěžest pramenů víry v tvou dějinnou přítomnost, prožívanou v jedné, svaté, katolické a apoštolské Církvi.
4. Aby zmrtvýchvstalý Ježíš, který je uprostřed nás, vedl kroky věřících naší farnosti k živé naději, aby tak dokázali dávat odpověď na nejhlubší očekávání lidí naší doby.